

N:o 98.

Af herr **O. Olsson** från Stockholm, om ändring af § 12 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

När för snart trettio år sedan nu gällande författningar om kommunalstyrelse beslutades, hade man ingen klar föreställning om verkningarna af den i samband dermed stående kommunala rösträtten. Den sedermera vunna erfarenheten har emellertid utvisat, att genom densamma magten att bestämma öfver kommunens angelägenheter så utslutande kommit i ett fåtals händer, att i allmänhet en tiondedel af de röstegande kunna bestämma öfver de öfriges angelägenheter, för att ej tala om de många kommuner, der en enda eller några få personer ensamt hafva öfvervigten. Och då med anledning deraf de kommunala angelägenheterna på åtskilliga ställen icke undergått den mångsidiga pröfning, som genom flertalets deltagande kunnat komma dem till del, samt dessutom ej sällan enskilda intressen hos fåtalet gjort sig gällande, har öfver hela landet uppstått ett allmänt spridt missnöje öfver den kommunala rösträttens bristfällighet.

I följd deraf har knappast någon riksdag förgått efter den nya kommunalordningens införande, utan att icke mer eller mindre långt gående förslag blifvit väckta angående sådana jemkningar eller ändringar i den kommunala rösträtten, att derigenom åtminstone dess värsta missförhållanden kunnat undanrödjas. Men alla hafva de strandat på motståndet hos Första Kammaren, som trott sitt inflytande beroende af orubbligheten af den kommunala rösträtten, af hvilken dess sammanättning ytterst beror.

Värre än i de flesta andra kommuner hafva olägenheterna af nämnda rösträtt gjort sig gällande i Stockholm. Om än rättvisligen måste erkännas, att under den närmast förflutna tiden mycket uträttats för hufvudstadens utveckling, som kunnat vara af nytta och äfven föranledts

genom den hastigt tilltagande befolkningen, så lärers å andra sidan icke kunna förnekas, att genom det bestämmande fåtalets ensidiga åskådning stadens allmänna arbeten bedrifvits med en snabbhet och i ett omfång, som ingalunda varit af nöden och hvarigenom i synnerhet dess finanser på ett betänkligt sätt för framtiden blifvit blottställda och stadens skuld-massa vuxit med en förskräckande skyndsamhet.

Då stadens budget ännu år 1865 blott uppgick till 2,441,000 kronor, hade den redan 1870 vuxit till 5,838,000 kronor och 1880 till 8,892,000 kronor samt har nu senast för år 1891 blifvit bestämd till öfver 20 mil-lioner kronor. Öfver hufvud har den visat tendens att hvart åttonde eller nionde år fördubblas. I afseende på skuldsättningen må nämnas, att densamma 1865 blott uppgick till 2,450,000 kronor, år 1870 till 8,497,000, år 1880 till 22,000,000, år 1885 till omkring 48,000,000, men nu utgöres af 66,000,000. Kommunalskatten, som år 1865 blott uppgick till 155 öre, hade redan 1869 blifvit höjd till 300 öre, samt för 1891 blifvit bestämd till 400 öre med utsigt att snart å nyo höjas.

Hvarje försök att vid valen genom en förändrad sammansättning af Stockholms stadsfullmäktige åvägbringa större sparsamhet med sta-dens medel har strandat på omöjligheten att vid den rådande röstskalan i tillräcklig mån uppblanda stadsfullmäktige med andra element. Den herskande tiondedelen har städse genom sträng sammanhållning och enighet vetat förekomma sådant.

Någon annan utväg synes följaktligen icke återstå, än att med stats-magternas tillhjälp åstadkomma en sådan jemkning i röstförhållandena, att derigenom det öfverklagade missförhållandet kunde afhjelpas. Och då en moderat förändring af hufvudstadens kommunala röstskala ej torde kunna antagas utöfva något nämnvärdt inflytande på Första Kammarens sammansättning och karakter, vågar jag nu ifrågasätta en sådan.

Den principiellt rättigaste grunden för den kommunala rösträtten vore otvifvelaktigast den lika rösträtten för alla, som betala kommunal-skatt, emedan de alla bidraga med samma qvot af sin inkomst och följ-aktligen måste hafva samma intresse af ett lämpligt användande af kom-munens medel, ja, de obemedlade till och med mera, i samma mån som deras qvot för dem är dyrbarare än för de bemedlade, samt de dess-utom betala personliga eller förbrukningsskatter till kommunen.

Då likväl en sådan reform under nuvarande förhållanden måhända skulle anses för radikal, må det tillåtas mig erinra om att i de flesta andra länder den kommunala rösträtten är likställd med den politiska, och att man med afseende på våra förhållanden skulle kunna föreslå dess bestämmande efter samma grund, så att alla skulle erhålla lika

kommunal rösträtt, hvilka skatta för 800 kronors bevillning eller der-
utöfver.

Mot en sådan utväg skulle dock kunna anmärkas, att derigenom
ett stort antal medborgare, hvilka nu ega kommunal rösträtt, om än
utan särdeles betydelse, skulle förlora densamma. Och äfven denna ut-
väg skulle måhända, ehuru praktiska skäl tala för dess anlitan-
de, under nuvarande förhållanden kunna anses nog radikal.

Då återstår intet annat än att fästa sig vid ett omedelbart afhjel-
pande af de nuvarande röstbestämmelsernas värsta olägenheter genom
en sålunda förändrad fördelning af rösterna, att fåtalets afgjorda öfver-
vigt omintetgjordes och en möjlighet bereddades de hittills uteslutna folk-
lagren att i någon mån göra sina önskningsgällande.

Och med afseende på detta mål torde det enklaste medlet vara att
gå samma väg, som i afseende på städernas rösträtt redan är beträdd
och hvilken i afseende på landtkommunernas länge varit ifrågasatt, nem-
ligen att minska det högsta antal röster, någon får innehafva.

Skall någon nämnvärd verkan härigenom åstadkommas, synes i af-
seende på hufvudstaden dock nödvändigt, att det bemedlade och jem-
förelsevis fåtaliga folklagret tillsammans icke erhåller flere röster än det
obemedlade och talrikare tillsammans, d. v. s. att båda folklagren er-
hålla ungefär hälften af det sammanlagda röstantalet.

Af berättelsen angående Stockholms kommunalförvaltning för 1888
framgår, att detta år hela det kommunala röstetalet i hufvudstaden upp-
gick till 803,583. Deraf afgick dock på grund af § 12 i den för Stock-
holm gällande kommunalförordningen 204,669 röster. Från de åter-
stående 598,914 borde ytterligare dragas 83,234 röster för dem, som
icke egde utöfva rösträtt, då 515,680 röster återstode.

Sammanräknade man nu alla, som egde 1—10 röster, äfvensom
grupperna med 11—20, 21—30 och 31—40 röster efter medeltalen 16,
26 och 37, så erhöles man å ena sidan 19,636 röstande med tillsammans
185,889 röster. Tildelade man sedermera hvar och en af de öfriga
4,425 röstande blott 40 röster, så erhöles dessa å andra sidan tillsam-
mans 177,000 röster, således något mindre än den återstående delen.
(Se bilagan!).

Det af mig afsedda målet synes följaktligen kunna vinnas genom
minskning af det högsta medgifna röstantalet från 100 till 40.

Mot den af mig föreslagna utvägen skulle möjligen kunna anmärkas,
att röstfördelningen ständigt ändras och att genom den tilltagande väl-
mågan ständigt allt flere röstegande uppflyttas i den högre beskattade
afdelningen, som således förr eller senare måste blifva öfverlägsen den

mindre beskattade. Men häremot kan å andra sidan invändas, att redan genom antagandet af 40 röster såsom det högsta röstantalet många vänner af sparsamhet skulle inkomma i den högre beskattade afdelningen och att deras antal genom den fortgående öfverflyttningen sannolikt ständigt skulle tillväxa, utan att derigenom den bättre insigt i kommunala angelägenheter, hvilken med eller utan skäl anses tillhöra de högre beskattade, skulle minskas.

Min åsigt är därför den, att man skulle kunna bereda de mindre bemedlade tillfälle till ett rättmätigt deltagande i bestämmandet af kommunens angelägenheter genom att i § 12 af Stockholms kommunalstadga införa den förändringen, att i intet fall finge röstas för högre antal röster än det, som motsvarade bevillningen för fyra tusen kronors inkomst af kapital eller arbete. I samband med denna ändring torde äfven böra stadgas, att ej någon måtte beräknas för flere röster, än som svarade mot en hundradedel af valkretsens hela röstetal efter röstlängderna.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att § 12 mom. 1 af Kongl. Maj:ts nådiga förordning om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 måtte er-hålla följande lydelse:

Vid valet, som förrättas med slutna sedlar och för öfrigt i tillämpliga delar efter den ordning, som för val af riksdagsfullmäktige för staden är eller varder antagen, eger en hvar till deltagande deruti berättigad medlem af kommunen en röst för bevillning efter art. II bevillningsstadgan till och med en krona samt vidare en röst för hvarje derutöfver påförd hel kronas bevillning efter nämnda artikel; men ej må för någon beräknas flere röster, än som svara emot en hundradedel af valkretsens hela röstetal efter röstlängden, och i intet fall högre antal röster än det som motsvarar bevillningen för fyra tusen kronors inkomst af kapital eller arbete.

Om det synes utskottet vara nödigt att ändra ordalydelsen i para-grafen, så anhålles derom.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 26 januari 1891.

Olof Olsson.

Häri instämma:

<i>P. J. M. Erikson.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>A. E. Nordenskiöld.</i>
<i>Magnus Höjer.</i>	<i>Gustaf Ericsson.</i>	<i>E. J. Ekman.</i>
<i>Emil Hammarlund.</i>	<i>Arvid Gumælius.</i>	<i>J. A. Fjällbäck.</i>
<i>Edvard Wavrinsky.</i>	<i>Curt Wallis.</i>	

Bilaga

till motion om ändring af § 12 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Efter berättelsen angående Stockholms kommunalförvaltning för 1888 är denna statistik uppgjord öfver röstande och röster.

Grupp.	Röstberättigade.	Röster.	Summa.
1—10	4,235	1	4,235
»	3,896	2	7,792
»	982	3	2,946
»	1,627	4	6,508
»	571	5	2,855
»	136	6	816
»	271	7	1,897
»	989	8	7,912
»	320	9	2,880
»	508	10	5,080
11—20	2,921	16	46,736
21—30	1,948	26	50,648
31—40	1,232	37	45,584
41—50	986	47	46,342
51—60	716	57	40,812
61—70	467	68	31,756
71—80	380	78	29,640
81—90	237	87	20,619
91—100	1,639	98	160,622
	24,061		515,680

Af denna tabell framgår det tydligt och klart, huru lätt det är för ett fåtal att dominera valen.

Enligt den väckta motionen framgår följande:

Grupp.	Röstberättigade.	Röster.	Summa.
1—10	13,535	3,171	42,921
11—20	2,921	16	46,736
21—30	1,948	26	50,648
31—40	1,232	37	45,584
	<u>19,636</u>		185,889
	4,425	40	<u>177,000</u>
	24,061		362,889

Stockholm den 26 januari 1890.

Olof Olsson.